

Frederikshavnba, a találkozóra, amely méltóan képviselte végre nemzetközi fórumon a magyar kisgrafikát. Magyar részről a művészek és exlibris-gyűjtők népes tábort a sajnos csupán egy fő, egyesületünk titkára, Palásthy Lajos képviselte, aki valamelyik következő összejevetelünkön színes beszámolót tart élményeiről.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Kőbányai Könyvtárában az ARTOTÉKA szeptember 5-ikén rendezte meg *Kádár Katalin* grafikusművész *Égbelépők* című kiállítását. A több-féle technikai eljárással dolgozó neves grafikus ezúttal is változatos anyaggal lépett a közönség elé, s művészetének újabb állomásaként sejtelmes angyal és felhőábrázolásaival nyerte meg a látogatók tetszését. A tárlatot *Krachtowill Mimi* művészettörténész nyitotta meg,

ÚJ TAGJAINK:

Kovács Tamás 3292 Adács, Bajcsy Zsilinszy út 9.
Rózsa János 4032 Debrecen, Jerikó u. 14.

ÉRTESÍTÉS

Kérjük tagtársainkat, hogy csekken történő tagdíjbefizetésük esetén ne postán, hanem OTP bankfiókban fizessék be a díjukat, ha erre van lehetőség.

K Ö N Y V E S P O L C

Dr. TARDOS MÁRIA EMLÉKEZETE, Mohács, 2002.

(p.28. Tervezte és a szövegeket válogatta Imolay dr. Lenkey István.)

IN MEMORIAM KOVÁCS JÓZSEF. Mohács, 2002.

(p.12. Szerkesztette, tördelte Imolay dr. Lenkey István-Soltra Elemér.)

Júliusban Mohács város Szőlőhegyéről a fenti két kiadvány érkezett szerkesztőnk címére. Lapunk sokoldalú munkatársa, *dr.Lenkey István* gazdagította ezekkel a kisgrafika napjainkban gyéren bővülő irodalmát.

A kettő közül a nagyobb terjedelmű, 28 oldalas keményfedelű füzet a közelmúltban elhunyt *dr. Tardos Máriáról* szóló megemlékezéseket tartalmazza. Az első cikket az elhunyt férje, dr. Lenkey írta. Ebből megtudja az olvasó, hogy a gyűjtők körében köztisztelőnek örvendő Mária asszony 1938-ban született Mohácson és ugyanitt végezte az elemi és középiskolát is. A Pécsi Orvostudományi Egyetemen 1963-ban megszerzett diplomájával több helyen körzeti orvosként dolgozott, egy ideig a debreceni gyógyszergyár tudományos munkatársa is volt. Első tanítójától kapott szellemi utavalóját, a családi körben szerzett németnyelv tudását sokirányú önképzéssel gyarapította. Bejárta Európa számos országát. Orvosi hivatásának gyakorlása során nemcsak a kollégák tiszteletét érdemelte ki, hanem igaz szívű és tiszta szavú egyéniségével páciensei szeretetét is megnyerte.

Menyhárt József
fametszete, X2

A művészetek minden ága érdekelte, de különösen a képzőművészethez vonzódott. 1962-től tagja volt a kisgrafika-gyűjtők táborának. Gazdag exlibris-gyűjteménye

mellett a kapcsolódó szakirodalom is megtalálható. Gyűjtői tevékenységét, egyben egész életét az igényesség jellemezte s ezt környezetétől is elvárta. A betegség váratlanul tört rá és a bajt méltósággal viselte. Szenevedéseitől ez év január 20-án váltotta meg a halál. A kiadványban is közölt gyászjelentés szerint ökumenikus istentisztelet keretében helyezték hamvait végső nyugalomra a mohácsi r.k. temetőben. Az azon résztvevő egyházi személyiségek gyászbeszédein kívül a füzetben több orvostárs megemlékezése, búcsúlevele is olvasható. Végül mintegy négy oldalon át a családhoz írt részvétnyilvánító levelek részletei szerepelnek.

A kiadványt a kisgrafika története szempontjából az is érdekessé teszi, hogy abban 15 illusztráció szerepel: a dr. Tardos Mária nevére készült ex librisek. Íme az alkotók névsora, a közlés sorrendjében: Nagy László Lázár, P. Uptitis, László Anna, Takács Dezső, Moskál Tibor, Szatyor Győző, Fery Antal, Szilágyi Imre, Szökőcs Béla, Menyhárt József.

A másik füzet a neves pécsi gyűjtő, *Kovács József* (1915-1996) emlékét idézi. A 12 oldalas, ugyancsak kemény borítójú kiadványban elsőként *dr. Vargha Dezső* ismerteti a "pécsi kisgrafikai élet nagy alakjának" pályafutását. A Nagykanizsán született Kovács egy pécsi nyomdában a könyvkötő-szakmát tanulta ki. Egy ideig papírkereskedő volt, egyben kölcsönkönyvtárt is nyitott. Végül a pécsi Szikra Nyomda 40 fős könyvkötő-műhelyének vezetőjeként ment nyugdíjba. A KBK pécsi csoportjának 1962-ben történt megalakulásakor ő is ott volt az alapítók között. Később Szentesi Flóriánnal sokat fáradozott a kör számára megfelelő helyiség

biztosításában, a kör tevékenységében. A Pécssett rendezett két országos kongresszus és a Moháccsal közösen létrehozott első "Dunamenti" találkozó lebonyolításában műlhatatlan érdemeket szerzett. Hazai és külföldi művészek munkáiból számos kiállítást rendezett, anyagukat Pécs után több baranyai városban is bemutatták. A pécsi gyűjtőkör 1991-ben egyesületté alakult át. Ebben és a további működésben Kovácsnak elévülhetetlen érdemei voltak, amint azt személyes részvétele alapján joggal állapítja meg a cikkírója.

Meleg hangú, a személyes együttműködés élményanyagával gazdagított emlékezés következik ezután. *Soltra Elemér* festőművész, aki Martyn Ferenc halála után a klub művészeti vezetője lett, beszámol a Kovácsal történt együttműködéséről, miközben ragyogó megfogalmazását adja az ex libris lényegének, rendeltetésének, keresve az okát a műfaj iránt a művészek körében napjainkban tapasztalható érdektelenségnek.

Mint gyűjtőről, a füzet szerkesztője, dr. Lenkey István emlékezik meg Kovács Józsefről, őt ebben a

jóvoltából a szerzőhöz került gyűjteménye mintegy tízezer lapból áll, ennek jelentős részét a 20. század második felének hazai alkotásai teszik ki. A 60-as évektől tudatosan készítettett magának ex librist, amellyel közel 3.000 darabos könyvtárának köteteit is ellátta. Száznál több saját könyvjegyet mondhatott magának, ezek alkotói mintegy 7 külfölditől eltekintve a kortárs magyar művészek voltak. Közülük néhányat a füzet illusztrációi között is szerepeltet a szerkesztő. Ezek alkotói: Várkonyi Károly, Kékesi László, Takács Dezső, Szatyor Győző, Nagy Árpád Dániel, Stettner Béla, Andruskó Károly, Ürmös Péter, P. Upitis, Maria Leboroni, Kertes-Kollmann Jenő.

Csak egyetérteni lehet a füzet szerkesztőjével, aki Kovács Józsefet a pécsi csoport meghatározó gyűjtőegénységének nevezi. Vezetésével ugyanis a kisgrafika-gyűjtés Pécssett jó három évtizeden át meghatározó kulturális tényezőként szerepelt. Ennek maradandó dokumentuma lesz a Mohácson tetet öltött két hasznos kiadvány is.

Soós Imre

TELLINGER ISTVÁN 2001. Katalógus.

(Megjelent a Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeumban 2001. április 12-től május 31-ig rendezett gyűjteményes Tellinger kiállítás alkalmából. Miskolc. p. 48.)

Tellinger István miskolci festő- és grafikusművész munkásságának megértéséhez, az abban való elmélyüléshez igen nagy segítséget nyújt ez a reprezentatív, szinte egész eddigi művészetét átfogó és bemutató katalógus. Hogy valójában mit jelent ez a laikusok számára nonfiguratív művészet, erre a kérdésre a kiállítás rendezője, dr. *Dobrik István* ad érthető, világos választ a katalógus előszavában, amely magyarul és angolul is olvasható. Ezt követik a művek illusztrációi, mintegy 24 egész-oldalas (kb. 20-x30 cm méretű) színes és 26 fekete-fehér alkotás facsimiléje. Majd következik a kiállított művek "Képjegyzék" című felsorolása: három teljes oldalon 303 mű leírása, amelyek között sokféle technikai eljárás szerepel a ceruza- és tusrajztól a sokszorosító grafikai technikákon át a vegyes eljárásokig, a pasztelltól a színes tuson keresztül az olajképig. Egy teljes oldalt foglal el a művész eddigi kollektív és egyéni kiállításainak felsorolása 1967-től 2001-ig; majd a róla szóló írások, katalógus-előszók, cikkek és tanulmányok válogatott bibliográfiája következik. A nagyszerű műnyomó papíron, kiváló nyomdatechnikával készült katalógus végén *Duett* címmel két beszélgetés olvasható, ahol a művészt interjúterületen kérdezték művészeti elveiről és törekvéseiről fia, Tellinger András.

Ezúttal a kötet bevezetőjét közöljük.

Tellinger István linómetszetei, X3

Ikon? I.

Ikon? II.

Ikon? III.

A MAGÁNY MITOSZA ÉS VALÓSÁGA

Tellinger István magányos művész. Magányossága nem az emberi lélek zárkózottságából fakad, nem is környezetének motiváltságából. Sajátos életút az Övé, amelyben a konok kitartással párosuló, teremtményeiből eredő alkotói vállalása egyre jobban a felismert, saját törvényeinek delejébe került.

Tellinger a kezdetben par excellence grafikusként indul és igazán a miskolci grafikai műhely holdudvarához tartozva, kisgrafikáival szerez elsősorban elismertséget magának. A grafikus

már kezdetektől él egy festői indíttatás is. Egy idő után nem csak rajzai keresik a szín kifejező erejét, hanem változó képalakítási szándéka is egyre erőteljesebben vonzza a festészet eszköztárának közelébe.

Grafikáinak az a szürreális világa, amely a mély tudatalattiból is merítve gazdag asszociációs lehetőségeket teremtett, egyszerre a kalligrafikus egyszerűsítés irányába mozdul el. A beszédesség helyett a jelteremtés, a narratív hangnemből a visszafogott szűkszavúság felé.

Soha nem volt túlságosan a természet utánzásának foglya. Már a kezdetektől megfigyelhető művészetében a formatartalmak naturalizmus ellenessége, a deformáció egyenértékének hangsúlyozása. A valósággal való szembenézésekor a két alapvető lehetőség közül nem a látható valósággal kelt versenyre, tehát nem a szépítelen, nemesítő utánzás mellett döntött.

Jelentéseket akart szemléletesen megjeleníteni. Nem utánozni a formákat, hanem önállóan kitalálni. Nem tapasztalati, hanem képzelet alkotta képeket alkotni, szimbólumokat honosítani, képződményeket formálni. Ez a magatartás, kiteljesedő festészetében fokozottan érvényesül. Az emberi kapcsolatokat, a makrokozmosz és mikrokozmosz vonzásában a természet- ember- tárgy- második természet viszonyrendszerét, a végtelen világban a véletlen törvényszerűségeit bogozgató művészi attitűdjét egyre jobban a tapasztalati valóság egyezményes formáinak hatása alól való menekülés, a tárgyi világon való áthatolás, az anyag meghaladásának vágya, a szellem erejének bővössége hatja át.

Az életművét átszövő sajátos szimbólumok is egy

különös metamorfózison esnek át, hogy olyan forma-komplexumokká szerveződjenek, amelyek már tárgyi tartalmat nem tükröznek. Nem jelentenek másodrangú, a tapasztalati világból nyert, ezért annak alárendelt valóságot, hanem környezetünk dolgaival és tárgyaival egyenrangú elsőrendű valósággá lépnek elő.

A fegyelmező racionalitás szorításában születő, ugyanakkor belső érzéseket közvetítő rajzi és festői letétek így válhatnak a művész által létrehozott képződmények öntörvényűségének hírnökeivé. Ezek már nem érzékelésünk tereit másoló térben mozognak, hanem szellemi imaginárius rendekben, ahol csődöt mondanak érzékelési tapasztalataink mércéi. Kitűzött többértelműség, tartalmilag többértékű és formailag többbrétegű, vagyis különböző képzeteket keltenek és kapcsolnak össze az érzékelések visszaadása helyett. Az alkotásokon érezhetően a beleérzés ösztöne viaskodik az absztrakció ösztönével. Teremtő küzdelmük, ütközéseik vagy éppen békés összefonódásuk adja Tellinger István művészetének sajátos dinamikáját, magánmítosszá sűrűsödő magányosságát.

Dobrik István

R É S U M É

La Hongrie fête en 2002 le 200ème anniversaire de la naissance de Lajos Kossuth, personnalité de premier plan de la lutte pour l'indépendance hongroise de 1848-49. Dans son article Péter Ürmös fait connaître des ex libris portant le portrait de Kossuth. Zoltán Király écrit sur les petites gravures représentant les contemporains du premier ministre mentionné.

Dans la Courbe du Danube, à Zebegény on a organisé l'exposition commémorative d' Antal Fery. Nous publions le discours inaugural de Rózsa Köpöczi, historien d'art du musée de la localité. Piroska Pap artiste-membre du groupe de Szeged de la KBK a exposé ses toiles et aquarelles dans la ville de Csongrád. A cette occasion nous publions l'article du docteur Ferenc Apró écrivain, historien d'art.

A l'occasion de son exposition organisée à Tata, András Réti a présenté ses ex libris originaux, récemment créés. Nous publions le compte rendu sur l'exposition mentionnée.

Dans la rubrique Bibliophilie István Dobrik écrit sur l'art d'István Tellinger à l'occasion de son exposition de Miskolc, en analysant aussi le catalogue de cet événement. Imre Soós fait connaître deux publications récentes d'István Lenkey, notre collaborateur y ravive le souvenir de deux collectionneurs célèbres décédés: József Kovács et Mária Tardos.

Rubriques ultérieures: Nouvelles, Revue de presse, Bibliophilie.

ERRATUM:

Dans le résumé de notre numéro précédent (2002/2) le premier aliéna fut publié incomplètement. Voici le texte juste:

Peter Kocak (1961) artiste graveur slovaque vit à Presov. La liste de ses créations contient environ 300 ex libris, créés avec virtuosité, en utilisant plusieurs variations de la héliogravure. Dans l'article premier *Imre Soós* fait connaître son carrière artistique en mentionnant aussi les plusieurs prix importants obtenu par le jeune artiste.

A kiadványt támogatta a

**NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA**

